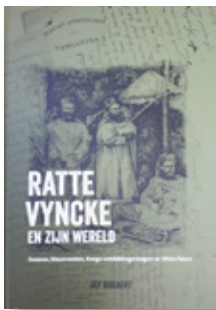

AMAAT VYNCKE EN ZIJN WERELD

JOHAN STROBBE

Jef Bogaert, *Ratte Vyncke en zijn wereld. Zoeaven, blauwvoeters, Kongo-ontdekkingsreizigers en Witte Paters* S.l., uitgave in eigen beheer, 2022, 382 pp., ISBN x.

Amaat Vyncke (1850-1888) stamde uit een zeer katholieke familie van kosters, onderwijzers, priesters en religieuzen. Zelf was hij een rusteloze ziel, een avonturier, begiftigd met een grote dadendrang en een goede pen. Dit resulteerde in een kort maar boeiend en veelzijdig leven, iets wat de ondertitel van de biografie van Jef Bogaert al aangeeft. Zijn bijnaam 'Ratte' kreeg hij van zijn studiemeester Hugo Verriest tijdens

zijn humaniorajaren in het Klein Seminarie van Roeselare. In 1867 vertrok hij vandaaruit naar Rome om er gedurende twee jaar als zoeaaf te vechten in het leger van paus Pius IX in zijn strijd tegen de Italiaanse nationalisten. Na zijn terugkeer zette hij zijn studies gewoon verder, werd tot priester gewijd, benoemd tot medepastoor in het West-Vlaamse dorp Dudzele, om ten slotte in 1880 in te treden bij de Witte Paters. Tot aan zijn dood als gevolg van malaria bleef hij als eerste Belgische missionaris actief in Oost-Congo.

Ruim de helft van het boek ruimt plaats voor dit meeslepend missionarisleven waarbij de auteur uitgebreid citeert uit de vele brieven die Vyncke heeft nagelaten. Maar 'Ratte' Vyncke speelde tussen 1870 en 1880 eveneens een niet onbelangrijke rol in de Vlaamse beweging. Hij stond aan de wieg van de Westvlaamsche Gilde en de uitgave van de *Almanak voor de Leerende Jeugd van Vlaanderen* (1874). Hij was een van de oprichters van het tijdschrift *De Vlaamsche Vlagge* en lid van de geheime redactie, verenigd in De Swighenden Eede. Dit blad kende tal van moeilijkheden als gevolg van de bisschoppelijke tegenwerking maar precies door Vynckes doorzettingsvermogen kon het overleven. Zowat iedereen die belangrijk was in de (West-)Vlaamse beweging kwam regelmatig in zijn kapelanie in Dudzele over de vloer: Hugo Verriest, Albrecht Rodenbach, Zeger Maelfait, Julius Devos, Guido Gezelle, Pol De Mont, Emiel Demonie en vele anderen. Hij slaagde er zelfs in de caféhouders in zijn parochie ervan te overtuigen hun zaak een Vlaamse naam te geven. Met Gezelle had hij de liefde voor de Vlaamse streektaal en het ultramontanisme gemeen.

Mijns inziens is de brief die hij op 28 mei 1882 schreef aan zijn zus Augusta, kloosterzuster in Heule, een sleuteltekst om de figuur Amaat Vyncke goed te begrijpen. Auteur Jef Bogaert moet dit zelf ook beseft

hebben want hij publiceert de brief bijna integraal. Maar zoals ook elders in dit boek volgt er op het citaat helaas geen analyse of synthese. Vyncke noteerde vanuit Afrika uitvoerig wat een blauwvoet is (“*iemand die voor de waarheid is*”) en wat de plichten zijn van een blauwvoet (“*hij moet mensch zijn van één stuk, van één woord, rechtuit en rechtzinnig, en in al zijn doen en laten, in geheel zijn handel en wandel, altijd maar streven voor de waarheid, hij moet in Vlaanderen vlaamsch zijn, en zoo als het liedje zegt: niet een deel van Vlaming, en al 't andere schijn, maar Vlaming zijn: geheel!*”). Zijn overste, de Franse kardinaal Lavigerie, noemde hij ook “*een kopstuk van de blauwvoeterie*” omdat hij de Afrikanen hun cultuur wilde laten behouden en eiste dat de missionarissen hun inheemse talen zouden leren en niet omgekeerd. “*En alzoo moet het ook gaan in Vlaanderen, zoowel als elders*”. Verder legde hij de nadruk op het belang van het onderwijs om het christendom en de Vlaamse idealen te verspreiden.

De laatste biografie over Amaat Vyncke dateert al van 1974 (Lode Monbaliu, *Ratte Vyncke*). Een nieuwe publicatie was dus op zijn plaats. Jef Bogaert werkte naar eigen zeggen acht jaar aan dit boek, dat op een groot formaat en met veel kleurenillustraties heel fraai werd uitgegeven. Nooit eerder werden zoveel feiten over Vyncke samengebracht. Helaas blijft het al te veel bij een opsomming. Thema's worden aangeraakt maar zelden uitgewerkt (bijvoorbeeld de relatie tussen Gezelle en Vyncke, of het belang van de taal in Vynckes wereld, dat ongetwijfeld een resultaat was van zijn onderwijs in Roeselare, of de opvallende Vlaamsgezindheid bij veel zoeaven en missionarissen, ...). Het boek ontbeert zelfs een besluit. Erger is dat Ratte Vyncke en zijn wereld nogal veel fouten bevat, zowel taalkundig als inhoudelijk. Zo kan men foutief lezen dat Jan Frans Willems de stichter was van het Willemsfonds en kanunnik David

de grondlegger van het Davidsfonds, dat Vyncke twee jaar filosofie volgde in het Klein Seminarie van Roeselare terwijl dat tweede jaar pas in 1904 aan het curriculum werd toegevoegd, de wet op het Lager onderwijs dateert niet van 1843 maar van 1842, Leo XII moet Leo XIII zijn, het Frans-Vlaamse Pevelen wordt Pevelingen genoemd, enz. Ratte Vyncke en zijn wereld is in vele opzichten een verdienstelijk boek maar tegelijk een gemiste kans om als een wetenschappelijke synthese ver boven de vroegere louter beschrijvende Vyncke-biografieën uit de vorige eeuw uit te steken.